

Help mij het zelf doen
Leer mij het zelf doen
Laat mij het zelf doen

Maria Montessori

Structuur in de groep

Aiah Al Ameen 8 mei 2022

Maria Montessori schreef in 1907: *“Het menselijk individu kan zich zonder een sociaal leven niet ontwikkelen, de mens leeft van mensen.”*

Binnen het montessorionderwijs is het bekend dat de kinderen in meerdere jaargroepen bij elkaar in de klas zitten. Alleen, waarom is dat zo? In dit artikel zal er dieper worden ingegaan op de samenstelling van de groep, het mogelijk maken van samenwerking, vrijheid en zelfstandigheid.

Een klaslokaal volgens de uitgangspunten van Montessori.

Heterogene groep

Verscheidende jaargroepen bij elkaar worden in het onderwijs heterogene groepen genoemd. Montessori vindt dat kinderen met elkaar leven, van elkaar leren en dat zorgt voor een verbetering van de sociale ontwikkeling. Het bootst als het ware de gezinssituatie na, waardoor het een noodzakelijk belang wordt voor het kind om in een soortgelijke indeling op school te zitten. De groepen waarin kinderen worden verdeeld zijn bij voorkeur:

- 3 tot 6 jaar
- 6 tot 9 jaar
- 9 tot 12 jaar

Als een groep uit tenminste drie leerjaren bestaat, draagt het bij aan de individuele ontwikkeling van het kind. Ieder kind is een keer de jongste, de middelste en de oudste. Doordat de rollen van het kind veranderen, zal een kind zich veel minder gestigmatiseerd voelen. Een kind zal nooit altijd de snelste, de grootste of de slimste zijn. Een kind wat nooit snel heeft kunnen rennen, zal als oudste toch sneller zijn dan de jongste. Dit maakt een kind veerkrachtig (Hendriksen & Pelgrom, 2018). Oudere kinderen zijn hierdoor een voorbeeld voor de jongere kinderen. Jongere kinderen krijgen interesse in het werk van de oudere kinderen, ze helpen elkaar en geven elkaar lessen. Vooral het geven van lessen aan elkaar is een kenmerkende eigenschap voor de heterogene groep. Kinderen zijn dan het geleerde weer aan het herhalen.

Dit zorgt ervoor dat zij in een hoger niveau van de taxonomie van Bloom (1956) komen, het begrijpen. Eerst zijn ze zelf bezig met het onthouden van de lesstof, niveau een, maar door het aan een ander kind uit te leggen, ontstaat er begrip, niveau twee.

De taxonomie van Bloom (1956).

Samenwerken

Een belangrijke voorwaarde om lessen aan elkaar te kunnen geven, is dat de leraar daar ruimte voor biedt, zodat ze elkaar mogen helpen, overleggen of samenwerken wanneer dat nodig is (Montessori, 1915). In het ontwikkelen van de voorbereide omgeving wordt ruimte gecreëerd om zelfstandig te werken. Kinderen krijgen de kans om zich te ontwikkelen in hun eigen tempo en manier. Doordat zij hulp mogen geven en vragen aan anderen, krijgt de leraar ruimte. Kinderen leren dat de leraar niet het enige middel tot leren is. De leraar doet een stap achteruit, maakt zichzelf minder belangrijk en minder groots. De leraar geeft de kaders; de afspraken en duidelijke verwachtingen. Binnen deze kaders ontstaat vrijheid en zelfstandigheid voor het kind. Het kind leert door deze kaders zijn vrijheid te nemen, fouten te maken en daarvan te leren. Als leraar kijk je van een afstand, maar benoemt dat een kind het zelf kan en altijd terug mag komen voor hulp als het die nodig heeft (Hendriksen & Pelgrom, 2018).

“Help mij het zelf doen,

Leer mij het zelf doen,

Laat mij het zelf doen”

Vrijheid

Kenmerkend voor de montessorivisie is het uitgangspunt van het creëren van vrijheid. Door kinderen vrijheid te geven in het kiezen van hun werk, is het mogelijk dat zij een lange periode geconcentreerd kunnen werken. Volgens Montessori (1934) is dat een werkperiode van drie uur lang. De kinderen krijgen vrijheid om ononderbroken geconcentreerd te werken. Ze worden niet gestoord door een vast rooster, een pauze of door de leraar. De kinderen doorlopen zo hun eigen werkcurve. Beginnend met simpel werk, tot uiteindelijk het ‘grote’ werk. Groot werk kan van alles betekenen waar het kind lang voor wilt uittrekken, zoals een eigen onderzoek. Vanaf het moment dat een kind in de ochtend de klas binnenkomt, is het vrij om zelf te bepalen welk werkje het kiest, hoe lang dat duurt en hoe specifiek het wordt. Het kind kan dus binnen de gestelde kaders vrijheid ervaren om met iets bezig te zijn (Hendriksen & Pelgrom, 2018).

Zelfstandigheid

Er wordt in de montessoristijl dus veel aandacht besteed aan zelfstandigheid, omdat het ook weer een voorwaarde is voor zelfontplooiing en daarmee uiteindelijk medeverantwoordelijkheid. Een kind dat een lesje krijgt, zal het uiteindelijk zelf kunnen doen en door begrip het aan een ander kunnen uitleggen. Er wordt medeverantwoordelijkheid gedragen, ook voor het leerproces van de ander. Volgens Montessori (1934) vormt zelfstandigheid de sleutel tot het vormen van je gehele persoonlijkheid. Je mag kiezen wat je doet, hoe je dat doet en bent daar verantwoordelijk voor, ook wel ‘de verantwoordelijke mens’ genoemd (Hendriken & Pelgrom, 2018).

Twee kinderen zelfstandig aan het werk met de deelbak.

Conclusie

Kortom, het ontwikkelen van een structuur in de groep is op veel pijlers gebaseerd. Zo is een van de belangrijkste kenmerken voor de montessoristijl dat de klas in een heterogene groep is verdeeld. Van daaruit kan er samenwerking ontstaan tussen de kinderen. Ze leren van elkaar en met elkaar. Doordat die ruimte door de leraar wordt gegeven, ontstaat er ruimte voor vrijheid en daarmee ook zelfstandigheid.

Referenties

- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc.
- Hendriksen, J. & Pelgrom, E. (2018). *En nú: Montessori!*. AVE.IK
- Montessori, M. (1915). *The california lectures of Maria Montessori*. Oxford: Clio Press.
- Montessori, M. (1934). *Zelfopvoeding [deel 1]*. Amsterdam: van Holkema & Warendorf N.V.